

Coğrafi mövqeyinə görə Azərbaycandan kifayət qədər uzaqda yerləşən, dünyanın ən uzun və ən böyük dəmiryol xətti şəbəkəsi olan Baykal-Amur Magistralının (BAM) yaradılması haqqında qərar SSRİ rəhbərliyi tərəfindən 1974-cü ildə qəbul edildi. Bugünkü nöqtəyi-nəzərdən BAM nəinki Avrasiya nəqliyyat infrastrukturunun mühüm həqəsi kimi qəbul edilir, həm də Böyük İpək yolunun ən mühüm elementi hesab olunur.

10 illik zəhmət və dünyanın ən böyük magistralı

Sovet İttifaqının iqtisadi möcüzələrindən sayılan Baykal-Amur Magistralının tikinti prosesində İttifaqın bütün ölkələrinin vətəndaşları yaxından iştirak edirdilər. Onların arasında xüsusi canfəsanlıqları ile seçilən daha bir xalq var idi - azərbaycanlılar. Tikintide işleyən azərbaycanlılar bu işe o zamanlar Azərbaycan SSR-in rəhbəri olan böyük azərbaycanlı Heydər Əliyevin sayə-

sində maraq göstərirdilər. 1974-cü ildə tikintisinə qərar verilən layihənin icrası məqsədilə Heydər Əliyevin tapşırığı ilə minlərlə gənc BAM-a yollandı.

BAM-in 210-cu kilometrliyində Ulkan dəmiryolu stansiyası və yaxınlığında eyniadlı kəndin inşasında da azərbaycanlıların əməyi var. Stansiya və kənd təyin edilmiş vaxtdan da iki ay əvvəl azərbaycanlılar tərəfindən tikildi. Bütün işlərə Heydər Əliyev xüsusi nəzarət edirdi. Heydər Əliyevin xüsusi tapşırığına əsasən, Ulkan stansiyasının binasının dekorasiyasında Azərbaycan ornamentlərindən istifadə edilib. Binanın qapısından daxil olduqda hər addımda Azərbaycan nəfəsi, izi hiss olunur. Azərbaycan inşaatçlarının ilk briqadası buraya 1975-ci ilin əvvəllərində gəlmüşdi. Ulkan azərbaycanlı fəhlələrin tikidiyi yegane stansiya deyil. Onlar ikincisini de tikdilər - BAM-in ən böyük stansiyalarından birinə ənənəvi Anqoya, eləcə də eyniadlı kənd inşa edildi.

Baykal-Amur magistral xətti öz dövrünün ən möhtəşəm layihəsi idi. Tikintisində 1974-cü ildə başlanan layihənin 1980-ci illərin ortalarında başa çatdırılması planlaşdırılmışdı. Bu layihəyə 4324 kilometr dəmiryolu, minlərlə köprü, stansiya, yeni şəhər və qəsəbələr daxil olmalı idi. Heydər Əliyev əsrin ən nəhəng tikintisi Baykal-Amur Magistralının inşası üzrə yaradılmış dövlət komissiyasının sədri idi və işlərin gedisini tam nəzarətdə saxlayırdı. 1983-cü il martın 4-de SSRİ Nazirlər Sovetinin Heydər Əliyevin sədriyi ilə keçirilən BAM-in tikintisi üzrə komissiyasının iclasında onun tikintisinin ən aktual məsələləri müzakirə olundu. Heydər Əliyevin səyi və qətiyyəti sayəsində 1984-cü ildə Baykal-Amur magistral xətti istifadəyə verildi.

Heydər Əliyev zəkasına Putin heyranlığı

Yeri gelmişkən, bir neçə il əvvəl "Rossiya-24" telekanalında Rusiya Federasiyasının Prezidenti Vladimir Putinin Rusyanın "BTS-MOST" Səhmdar Cəmiyyətinin Direktorlar Şurasının sədri Ruslan Baysarovla görüşü barədə yayılmış videomaterialda bu barədə geniş səhəbət də yer almışdı. Həmin görüşdə ümummilli lider Heydər Əliyev Sovet İttifaqı Kommunist Partiyası Mərkəzi Komitesinin Siyasi Bürosunun üzvü və SSRİ Nazirlər Soveti Sədrinin 1-ci müavini vəzifəsində çalışarkən həmin dövrədə dünyanın ən mürəkkəb tuneli sayılan və xarici ölkələrin şirkətlərinin inşa edə bilmədiyi Baykal-Amur Magistralındakı (BAM) Severomuyski tunelinin ulu öndərin birbəşə rəhbərliyi ilə uğurla

Avrasiyanın ən nəhəng nəqliyyat arteriyasında Heydər Əliyev imzası

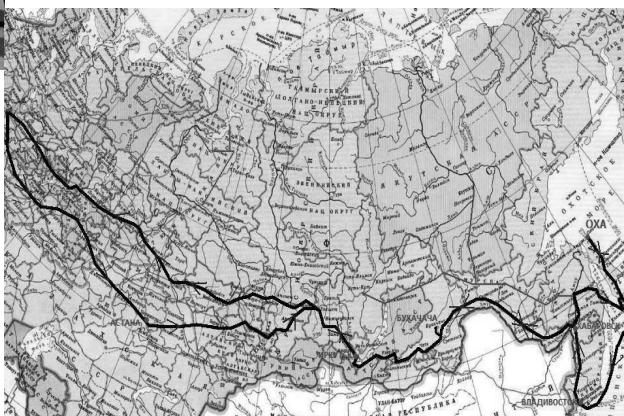
Baykal-Amur Magistralının tikintisində ümummilli lider Heydər Əliyevin əvəzedilməz rolü heç vaxt unudulmayıb

tikildiyi xüsusi olaraq vurğulanmışdı. Vladimir Putin layihənin icrasında Heydər Əliyev zəkasından və əzmindən böyük hörmət və heyranlıqla bəhs etmişdi.

Ruslan Baysarov "Bamtonnelstroy"un inşa etdiyi iki tunelden biri - Severomuyski tuneli ilə bağlı məlumat verərən belə demişdi: "Xarici mütəxəssisler bu tuneli tikmədən imtina edirdi və bizim də imtina etməyimizi təklif

ölkələri arasında ən qısa marşrut olmaqla Sibirin və Uzaq Şərqi ehtiyatlarından səmərəli istifadə edilməsinə əlverişli şərait yaradı. Heydər Əliyevin BAM üzrə kurator işlədiyi dövrə tikinti işləri xeyli intensivləşib, qarşıya qoyulan məqsədlərə tam nail olunmuşdu".

SSRİ-nin gözünü qorxudan layihə

mühəndislər və fəhlələr ilə birlikdə iki əlavə döngə tunelinin tikintisine qərar verir. Bu cür həll yolu ilə Heydər Əliyev bu infrastrukturun hələ də dünyanın ən mürəkkəb obyektlərindən biri hesab olunmasına səbəb olur.

BAM niyə bu qədər əhəmiyyətli idi?

BAM-in tikintisi 3 əsas problemin həlli demək idi. Birinci, magistral yolu hərbi-strateji əhəmiyyəti, cənub dövlət sərhədin-dən nisbətən böyük məsafədə yerləşən Trans-Sibir dəmir yolu ehtiyat hissəsinin yaradılması idi. İkincisi, nəqliyyat funksionallığı ölkənin şərqində eninə istiqamətli avtomobil yollarının ötürüçüllük qabiliyyətinin və daşıma qabiliyyətinin artırılmasından ibarət idi. Üçüncüsü, iqtisadi məsələ idi, Rusyanın şərqində yeni xammal zonalarının istismarı, bu nəhəng ərazilərin məskunlaşması, iqtisadi inkişafı üçün dəmir yolu xətti mütələq lazımdı.

BAM-in tikintisi Heydər Əliyev zəkasının nəhəngliyini bu gün bir daha sübut edir. BAM gələcəyə hesablanmış nəhəng bir layihə idi. Magistral tikilən zamanlarda ulu öndər Heydər Əliyev nümayiş etdirdiyi böyük uzaqgörənliyi, bu layihə ilə bağlı göstərdiyi xidmətləri bu gün də yüksək səviyyələrdə etiraf və təqdir olunur. Baykal-Amur magistral xətti öz dövrünün ənəinki iri-miqyaslı logistika layihəsinə, həm də insan fədakarlığının nümunəsinə çevrildi. Bu fədakarlıqla ən böyük pay Azərbaycanın böyük oğlu Heydər Əliyevə, həmçinin minlərlə azərbaycanlıya düşür. Bu gün BAM Avrasiyanın ən böyük nəqliyyat arteriyası olaraq şərq və qərb arasında nəhəng bir sistem kimi qalır. Və BAM deyiləndə yada düşən ilk adlarda biri də, bu arteriyanın mərkəzində yerləşən stansiyada əbədiləşdirilmiş Heydər Əliyev adıdır.

Lale Mehrali